

Förbandsbesöksrapport

Göta Trängregemente (T 2)

11 november 2021

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga som väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar i slutet av verksamhetsåret. Rapporten utgör också en dialog med besökt förband, som därmed får möjlighet att åtgärda fel och brister. Dessa kommer följas upp av Pliktrådet vid senare besök.

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Berört förband har lämnat synpunkter på rapportens innehåll, den görs nu publik.

Deltagare:

Felicia Konstenius, Anton Hanny

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	3
Organisation	3
Arbetsmiljö & säkerhet.....	4
Fysisk belastning.....	4
Psykisk hälsa	4
Försvarshälsan.....	4
Attityder	5
Avbruten utbildning	5
Medinflytande	6
GU-enkäten	6
Avslutning.....	6

Sammanfattning

Pliktrådets uppfattning av T 2 efter besöket är att de värnpliktiga är nöjda med förbandet. Förbandet har visat engagemang för att förbättras och vidtog flera åtgärder direkt under vårt besök. De punkter som Pliktrådet anser att förbandets bör fokusera på framöver är den långsiktiga bemanningen av befälslagen och utvecklingen av medinflytandesystemet. Vi vill även passa på att ge beröm för arbetet mot de fördomar som kan finnas om olika befattningar. Pliktrådet hoppas att förbandet fortsätter detta förebyggande arbete och att resultatet delas med de andra värnpliktsutbildande enheterna. Slutligen uppmanar vi förbandet att utöka samarbetet med närliggande förband, såsom P 4 och T 2, för att öka kompetensen och utbyta erfarenheter.

Inledning

Pliktrådet besökte T 2 torsdagen den 11 november. Under dagen träffade Pliktrådet delar av förbands-, bataljons-, kompani- och plutonsledning, LMA (lokalt medinflytandeansvarig), soldathemsföreståndare samt värnpliktiga. På grund av att de värnpliktiga under besöket genomförde soldatprov fick Pliktrådet inte möjlighet att samla alla vid ett tillfälle. Däremot kunde vi prata med några grupper ute i fält.

Denna rapport bygger således främst på samtal med befäl och stödfunktioner. Rapporten är skriven så att observationer presenteras i ett stycke, som följs av att Pliktrådet framför sina synpunkter och/eller kravställningar.

Organisation

T 2 ingår i Skövde garnison och delar således förråd, matsal och försvarshälsa med P 4. Förbandet bedriver dock egen värnpliktsutbildning. Grundutbildningsbataljonen består av tre kompanier med totalt 340 värnpliktiga, varav cirka 40 % kvinnor. T 2:s uppgift är att utbilda värnpliktiga som krigsplaceras i kompanier som ska understödja andra förband. Utbildningen kan således ändras från år till år, för att passa förbanden som de ska understödja.

Många av de truppnära befälen är yngre och har begränsad erfarenhet av värnpliktsutbildning, vilket delvis beror på att förbandet har hög personalomsättning.

Pliktrådet tror att en hög personalomsättning kan vara ett problem eftersom det kan leda till att erfarenhet försvinner mellan värnpliktskullarna. Dessutom har Pliktrådet sett ett mönster under förbandsbesöken att det ofta är yngre, oerfarna instruktörer och officerare som är involverade när det uppstår dålig jargong mellan befäl och värnpliktiga. Vi vill därför betona att det är viktigt att förbandet har erfarna individer i rollen som till exempel handledare yngre befäl (HYB), för att stödja och hjälpa oerfarna befäl i främst frågor som saknar tydliga rutiner.

Inför årets inryck har styrkekravet anpassats för vissa befattningar. Detta har lett till att könsfördelningen blivit betydligt jämnare.

Pliktrådet anser att det är bra att T 2 arbetar för en jämnare könsfördelning i värnpliktskullen, men vill påminna om att det är viktigt att följa upp konsekvenserna av att kravprofilerna har ändrats. Detta för att säkerställa att det inte leder till att fler skadas eller andra negativa effekter. För att uppnå detta måste förbandet upprätta statistik.

Arbetsmiljö & säkerhet

Fysisk belastning

Under samtal med värnpliktiga kom det fram att det för flera var första gången som de marscherade med både kroppsskydd och fullpackad stridsäck. De upplevde detta vara en stor ökning i belastning jämfört med tidigare korta marscher utan extra vikt.

Utöver detta uppfattar Pliktrådet att förbandet arbetar förebyggande mot skador, bland annat genom att dela ut sulor till samtliga värnpliktiga. Pliktrådet vill dock att T 2 kontrollerar sin belastningstrappa och rutinerna för hur den används i verksamheten. Detta för att minska risken för belastningsskador, till följd av för snabb eller hög upptrappning i belastning.

Psykisk hälsa

De värnpliktiga har möjlighet till samtalsstöd, både hos Försvvarshälsan och värnpliktskonsulenterna, men samtalen måste bokas via ett befäl. De värnpliktiga kan även vid behov få kontakt med en psykolog på Försvvarshälsan. Söktrycket för samtalsstöd är högst vid inryckningsperioden, då de vanligaste orsakerna till besöken är de värnpliktigas förväntningar på sig själva och utbildningen, omställningen från det civila till militära samt behov av personligt stöd eller vägledning. Värnpliktskonsulenterna försöker även att finnas på plats på soldathemmet vid några kvällar varje år, för att synas och vara lättillgängliga för de värnpliktiga.

Värnpliktskonsulenterna lyfter att T 2:s inryck i år har gått väldigt bra, framför allt för dem som har 11 månaders utbildningar. Detta eftersom kompanibefälseleverna, vars utbildning är 15 månader, fick guida runt de nyinryckta på förbandet och hjälpa dem under den första dagen. Vid samtal med kompanibefälseleverna berättade de att de upplevde att förbandet gjorde inryckningsdagen till en trevlig och välkomnade dag för de nya på 11-månadersutbildningen.

Pliktrådet anser att det är bra att de värnpliktiga har tillgång till samtalsstöd, men ser samtidigt en risk i att värnpliktiga inte kan kontakta konsulenterna själva, eftersom detta kan leda till att värnpliktiga väljer att inte söka stöd för att de inte vågar prata med sina befäl. Vi tror därför att det är viktigt att värnpliktskonsulenterna ibland finns tillgängliga på soldathemmet och uppmanar att detta sker oftare. Det vore även bra om det införs en digital funktionsbrevlåda som de värnpliktiga kan skriva till om de vill prata eller behöver hjälp. Vi vill också berömma förbandet för upplägget av inryckningsdagen och tror att detta kan vara ett sätt att minska stressen vid omställningen mellan det civila och militära. Vi uppmanar därför förbandet att fortsätta arbeta med detta och dela med sig av erfarenheten till andra utbildningsförband.

Försvvarshälsan

Vid Försvvarshälsan har de värnpliktiga tillgång till sjuksköterska, fysioterapeut, psykolog och läkare. Det finns inga drop in-tider utan de värnpliktiga måste boka sina besök genom befäl. Garnisonen har en GU-telefon till en sjuksköterska på Försvvarshälsan, som befälen kan ringa för att rådfråga vid till exempel sjukmönstring. Telefonen är öppen på vardagar mellan klockan 08:30 och 11:00.

PLIKTRÅDET Författare: Anton Hanny

Försvarshälsan påtalar att de har problem med sina lokaler, som är för små och inte heller är anpassade för den verksamhet som de bedriver. Det saknas bland annat väntrum, vilket innebär att patienter måste vänta utomhus oavsett väder.

De lyfte även att de önskar att Plikt- och prövningsverket frågar om TBE-vaccin vid mönstringen. Detta för att Försvarshälsan ska kunna påbörja vaccineringen så tidigt som möjligt för att hinna med de tre första doserna, som behövs för att full effekt, under utbildningen.

Försvarshälsan har tillsammans med värnpliktkonsulenterna tagit fram ett häfte med hjälp till självhjälp, som samtliga värnpliktiga på garnisonen har tillgång till. I häftet finns tips och åtgärder för att förebygga och behandla vanliga skador. Vid Försvarshälsan finns det möjlighet att få formbara sulor, för de som får problem med fötter eller ben.

Pliktrådet ser en farhåga i att värnpliktiga måste gå via sina befäl för att boka tid hos Försvarshälsan, eftersom detta medför en risk att befälen motsätter sig besöket eller att den värnpliktiga inte vågar söka vård. Pliktrådet anser att det är viktigt att Försvarshälsan ser över alternativa vägar som de värnpliktiga kan ta kontakt och få hjälp via. Det är även viktigt att Försvarshälsan är tydliga gentemot de värnpliktiga, om deras rätt till sjukvård, att de inte måste berätta varför de vill söka vård samt att befäl inte kan stoppa dem från att ta kontakt med Försvarshälsan. Pliktrådet vill däremot ge beröm för det självhjälpshäfte som tagits fram och uppmanar Försvarshälsan att dela med sig av detta till andra organisationsenheter som bedriver värnpliktsutbildning.

Attityder

Pliktrådets uppfattning efter samtal med både förbandsledning, bataljonsledning samt kortare diskussioner med de värnpliktiga är att förbandet arbetar med motivation och positiv återkoppling till sina värnpliktiga. Dock har vi inte haft möjlighet att bekräfta detta med förtroendeorganisationen.

I samtalet med förbandsledningen blev Pliktrådet imponerade av den ledarskapsteori som förbandschefen presenterade. Den bygger på att det ska finnas en ansvarskultur på hela förbandet och att det är viktigt att identifiera varför saker går fel i stället för att straffa. Vidare är förbandsledningen positivt inställda till Pliktrådets besök och öppna för att få hjälp med att kontrollera om deras bild av förbandet är korrekt.

Pliktrådets uppfattning är att den allmänna inställningen på förbanden påverkas mycket av förbandsledningens inställning och betonar därför vikten av att fortsätta förmedla denna tydligt till både befäl och värnpliktiga.

Avbruten utbildning

Både Försvarshälsan och förbandsledningen anser att granskningsnämnden fungerar bra.

I år har ett tiotal värnpliktiga tvingats avmönstra på grund av skador de har fått i början av utbildningen eller som de haft med sig sedan innan inryck. Förbandet lyfte dock en problematik med att avmönstra värnpliktiga som utgör en verksamhetsfara och anser att möjligheten att göra detta måste ses över av Plikt- och prövningsverket. I dagsläget är det mycket svårt för förbanden att avmönstra värnpliktiga vars förmåga inte är fysiskt eller psykiskt nedsatt.

Pliktrådet har på flera förband uppmärksammat på svårigheten att avmönstra vissa individer och ser att det kommer att behövas lagändring samt ändrade riktlinjerna från Plikt- och prövningsverket. Pliktrådet uppmanar förbandet att själva lyfta problematiken inom Försvarsmakten och mot Plikt- och prövningsverket.

Medinflytande

Pliktrådet hann inte diskutera medinflytande med de värnpliktiga, men uppfattar att åtminstone grundpelaren, det vill säga plutonens timme, kompaninämnd och förbandsnämnd, fungerar väl. Förbandsledningen är tydliga med att de vill höra den ofiltrerade verkligheten under förbandsnämnderna, för att de ska kunna vidta åtgärder om det behövs.

Det är viktigt att både befäl och förbandsledningen är tydliga gentemot de värnpliktiga med vad de vill ska tas upp under förbandsnämnden och hur deras inställning till medinflytande är. Vi tror även att det kan vara bra att med jämna mellanrum påminna både värnpliktiga och befäl om syftet med medinflytande, eftersom detta lätt glöms bort under verksamhetens gång.

Pliktrådet vill även rekommendera förbandet att skapa möjligheter för de förtroendevalda att nätverka, både mellan kompanier och med andra förband. På så sätt kan de förtroendevalda både dela med sig av hur de har hanterat problem på sin enhet och skapa referenser till hur saker kan se ut och därmed vad de själva kan lyfta via till exempel plutonens timme och förbandsnämnd. Detta kan även hjälpa till att stävja eventuella rykten som finns mellan plutonerna och förband innan de leder till större problem.

GU-enkäten

Förbandet upplever att de fick sämre resultat på GU-enkäten än den bild som de fått på förbandsnämnden. De har arbetat med att identifiera bakgrunden till detta. Förbandsledningen lyfter även att GU-enkäten har för ospecifika frågor och att datan som de får ut har för dålig upplösning för att kunna användas för att identifiera problemens ursprung. Däremot anser de att fritextsvaren är till hjälp.

Förbandet redogjorde för att en halvtidsenkät som de värnpliktiga kommer att få ut. Syftet med denna är att få feedback redan under utbildningstiden, för att kunna göra snabba åtgärder/förändringar inom pågående värnpliktsomgång.

Pliktrådet känner sedan tidigare igen problemen med GU-enkäten och uppmanar förbandet att lyfta detta som feedback internt inom Försvarsmakten. Vidare anser Pliktrådet att det är positivt att förbandet har en halvtidsenkät, eftersom detta kan hjälpa till att lyfta fram frågor som inte kommer upp genom förtroendeorganisationen. Detta samtidigt som det möjliggör för förbandet att själva ställa specifika frågor.

Avslutning

Pliktrådet hoppas att vi med denna rapport har förmedlat våra intryck på ett konstruktivt sätt. Vi blev mycket väl mottagna under besöket, vilket var präglat av ett transparent och samarbetsvilligt klimat. Vi har förhoppningar om, och ser fram emot, ett fortsatt gott samarbete mellan Pliktrådet och T 2.

Tack för besöket,

Anton Hanny

Projektsansvarig "Förbandsverksamhet" samt
"Juridiska rättigheter och skyldigheter"